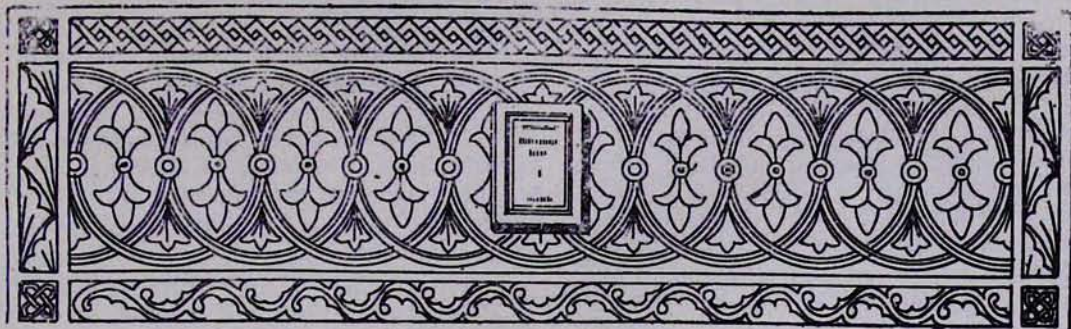

ԱԳԱԹԱՆԳԵՂՈՍԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅՈՑ*

ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ ՍՈՒՐԲ ԳՐԻԳՈՐԻ

[Հավատացյալներին տրված հոգեծիր պարգևների խոստումը և անհավատներին՝ պատիժների սպառնալիքը]

510. Եվ ահա գալիս բոլորին սպասարկում է և անհավասիկ միևնույն ձեռք է հասնել: Ահա լի են այս թագավորի շտեմարանները և պատրաստ են արքեպիսկոպոսականները, բաժակները դրված են մատների մեջ և [պալատի] դահլիճներում (տաճար) դասավորված են կոշուկների սեղանները: Քաղցր ըմպելիք և ուրախության անուշ գինին պատրաստել է ամենքի համար, որոնք կամենում են այն ըմպել հավատով: Պատրաստել է նաև չար խավարի դառնության մրուրը՝ չարերի ըմպելիք, որն այրում է միևնույն կործանում:

511. Արդ, ինչ որ կամենաք ըմպել, պատրաստ է երկու ձևով ձեզ մատուցվելու: Խմեցեք իմաստությունը և ոչ անմտությունը, ողորմությունը և ոչ բարկությունը, քաղցրության հավատը և ոչ անհավատության երկմտությունը՝ չարության այրիչ հուրը, որ սոչորում է գեհեմում և տանում դեպի խավար, այլ [խմեցեք] բաժակների հուրը, որ լուսավորելու է ձեզ այն ըմպելու ժամանակ և այրել տանելու է ձեր սոգի-

տության մեղքերի ժանգը, իսկ ձեր անձերը փրկելու է ձեր հավատի հույսով:

512. Երանելի առաքյալները խմեցին, արքեպիսկոպոս եղան և երկու բաժակով արքեպիսկոպոս ամբողջ աշխարհը՝ նրանց, ովքեր խմեցին ինչ կամեցան: Ահավասիկ սոգիտության հիմարությունը ձեզ արքեպիսկոպոս է և [տվել] մահու բաժակը թույնով խոնաված: Արդ, վերցրեք հավատով արքեպիսկոպոս հոգիների կենաց բժշկության բաժակից, որպեսզի փրկությամբ ազատվեք այրվելուց, որը գալիք է:

513. Ահա պատժի, պատուհասի բաժակը հասնել է ձեզ [սակայն] առեք խմեցեք խաղաղության բաժակը, որը լի է օգուտկարությամբ: Ծարավ եղեք ապաշխարության, որպեսզի ձեր վրա լցվի ուրախության մխիթարությունը: Խմեցեք որդեգրության հոգին և ոչ հոգին պղծության, որով արքեպիսկոպոս (Սավուրը) և տարագրվեց: Խմեցեք Դավիթը և մտավ իր Տիրոջ ուրախության մեջ:

Նույնպես և դուք [կմտեք], եթե միայն կամենաք: Ուրախարարը բարերար է, նա ձեզ է ողորկել այս առաքյալներին, որոնք եկան ուրախացնելու, բերին երկու բաժակ՝ մի՛նը սպառնալիքների և մյուսը՝ ուրախությունների:

514. Քանզի նա, որ իր տասներկու [աշակերտներին] առաքեց ամբողջ երկրի մեջ

* Ծարուհաված «Էջմիածին» ամսագրի 1978 թվականի № 9, 2-է-ից:

որպես մատույնների, նույնը և ձեր մեջ առաքեց իր այս վկաներին: Բայց որովհետև դուք արքեպիսկոպոս ձեր մեղքերի մոլորությամբ, ձեզ արքեպիսկոպոս ձեր վրա հասած պատուհասի մոլորով, որպեսզի իրենց մահվամբ ձեր մոտ մատույններ լինեն Աստուծո ալետիսների ճշմարտության: Նրանք քարոզեցին իրենց նեղություններով և լցրին իրենց արյունը երկու բաժակի մեջ, որպեսզի զգուշացնեն ձեր սրտերի կորության, անմտության համար և դարձյալ պատրաստեն սույն բաժակները ձեր ուրախության համար, որպեսզի [իրենց] մահվան միջոցով ուրախացնեն ձեզ կենդանության բաժակներով, որից իրենք խմել էին:

515. Քանզի տեսան Տիրոջը և արարածների Արարչին, որը ինքնակամ իր ցանկությամբ խոնարհվեց խոնարհության բաժակի ու մահու անարգության և ինքնահոգի խոնարհությամբ խմեց չարչարանքի բաժակի համբերությունը: Դրա համար ճշմարտության և նրա Աստվածության բոլոր ճշմարիտ վկաները իրենց անձերը նեղության մատնեցին, որպեսզի իրենց նեղություններով ու վշտերով, որ կրեցին, վկաներ լինեն նրան, որ կամավոր կերպով կրեց այն՝ մեր անարգությունը վերացնելու, մեր չարչարանքները հանձն առնելու և իր հանելի կամքով մեր մահվան հատուցումը տալու համար: Քանզի, ինչպես կամեցավ, ինչ կամեցավ, կատարվեց և ինչպես կամեցավ գործեց: Նա մեր հողեղեն բնությունը հազավ և միաձուլեց անխառն Աստվածությանը, որպեսզի մեզ տա իր անմահությունը, անվշտությունը և անչարչարությունը: Ապակառացու մարմինը խառնեց Աստվածության անապակառացությանը, որպեսզի մեր բնությունը անապակառ դարձնի:

516. Այս արդարները ցանկացան իրենց մահվամբ վկաներ լինել Տիրոջ մահվան, որն իր մահվամբ կենդանացրեց արարածների մեռելությունը: Քանզի մեր մահը ցանկալի դարձավ մեր Աստուծո մահվամբ. որ մեզ համար խմեց մահվան բաժակը և մեզ տվեց խմելու անմահության բաժակը: Վասնզի այս մահը ժամանակավոր է, որ մյուս անգամ նորոգվենք, անփոփոխ, մշտնջենական կյանքի, հարության փառքի մեջ: Ինչպես Տերը ինքն ասում է իր սուրբ Ավետարանում, թե «Արդարև ասում եմ ձեզ, եթե ցորենի հատը երկիր չընկնի և չմեռնի, լոկ միայն հասկ կմնա, բայց մեռնելով, բազմապատիկ կփառավորվի և առատ բերքով կստղաբերի»³³²:

[Վարձատրության և պատժի հատուցումը ըստ յուրաքանչյուր գործի]

517. Իսկ ամենայն երկրային էակների կյանքը նման է երկրաբույս արմտիքի մշակության կյանքին, քանզի նախ սերմը արգանդի մեջ սերմանում է, ապա մարդահասակ ծառանում, ծաղկում Աստվածության պատկերով: Ինչպես վերևում ասել ենք, թե «Մարդն ըստ Աստուծո պատկերի ստեղծվեց»³³³ իմաստությամբ, բանականությամբ, ինչպես արդեն պատմել ենք նրանց կյանքը, ովքեր օրինակելի են եղել:

518. Արդ, մարդը սկսեց երկիրը վարել ու սերմանել, քանզի հրաման էր եղել, թե «Ինչ վարի մարդը, նույնն էլ կհանի»³³⁴: Սույն [խրատը] տվեց, որպեսզի մարդիկ խելամիտ լինեն և հաշտնի [աստվածներով] ըմբռնեն, որ պետք է սերմանել և հնձել այն, ինչ ծածկված և աներևույթ է, որպեսզի հույսով ստանան պատրաստված պաշարները, որ եթե մարդ վատասկի աստվածապաշտության պատվիրաններով, հանդերձյալ [կյանքում] կստանա պտուղները:

519. Այսպես է մշակությունը, քանզի նախ [մշակները] վար են վարում ցեղում, կակղացում, հերկում սևակոշտ երկիրը ակոսածիզ պատատելով պարարտացնում, սկզբից քրտնաբեր աշխատությամբ մոլեքույս արմատները ընդ վայր կտրելով (արգելելով) սիզարույս քանջարեղենի տարապարտ աճումը, ապա սերմանում են օգտակար ցանքի սերմերը:

520. Այսպես է և Ավետարանի քարոզությունը: Նախ և առաջ պետք է կտրել, հեռացնել [մարդու] անձնական ավելորդ բուսած անարժան սովորության կամասեր, կամապաշտ, ինքնակամ մեղքերի պատժապարտության պարտքերը: Այդ բոլորը այժմ ձեզ մոտ տեսնում ենք: Եթե ձեր մրտքերից չխլեք հանք կորուսիչ մեղքերի ավելորդ բուսած վնասակար արմատները, որոնք ձեր մեջ հիմնավորված են ու ձեր մտքերում ճյուղավորված, և խանգարելով ծաղիկներին ու թույլ չտալով պտղաբերել, նույնիսկ գոռացնում են նրանց և ձեզ զգում անօրենության տարակույսի մեջ և կամ ապառաժ անջուր տեղ, որը թեպետ և մարդ վարի, այսուհանդերձ ամուլ և անպտուղ կլինի, նույն ձևով և դուք, եթե ձեզանից չհանք ձեզ սնուցող սովորությունները, չեք կարող ընդունել սերմը, որը ձեր մեջ օգտակար պտուղ կտա:

³³² Ծննդ. Ա, 26:

³³⁴ Գաղատ. 2, 8:

[Մնոտի կուտքերի պաշտամունքի ունայնությունը և հեթանոսների մշտնջենական դատապարտությունը]

521. Արդ եղբայրներ, իմաստուն մաքով նայեցեք ձեր անձերին (հոգիներին) և խորհորդ արեք դուք ձեր մասին, խորհեցեք և տեսեք ձեր անձերը, քանզի Աստված՝ զթա՛ծ ու մարդասեր, ձեզ այցի է ելել ու տեսել և չի կամենում ձեր կորուստը, այլ վաղագույն պատուհասների սպառնալիքով ձեզ կոչ արեց ապաշխարության դուռը մտնել, որպեսզի ապրեք և չմեռնեք: Քանզի մարդիկ, որոնք արժանի չեն փնտրվելու, իրենց կյանքն անցկացրին հեթանոսության մեջ, արժանի չեղան իրենց անձերը (հոգիները), գտնելու և չկամեցան ճանաչել իրենց Արարչին, ապա Աստուծո առաջագետ իմաստությունը լքեց նրանց, որոնք նրա հրամաններին չէին անսացել, այլ նեղվեցին իրենց համար կանխավ պատրաստված տանջանքներով:

522. Արդ դուք պարտավոր եք ձեր մրտքերի անդաստանները կակղացնել և գալթակղեցուցիչ մեղքերը ձեր անձերից հեռացնել, քանզի դրանք խափանում են ձեր մեջ արդարությունը բուսնելուն: Դրանք են կոապաշտության սովորությունները, որոնք նախնիներից հասնելով, մոլորեցրել են. դուք եղել եք քնի մեջ, թեև արթուն [վիճակում] և հիմար ու անմիտ: Սրանք (աստվածները), որոնք ոչինչ իսկ են, ոչ օգուտ ունեն և ոչ որևէ վնաս, ձեզ քարշ տվեցին առանց որևէ օգուտ տալու, այլ միայն [տարան] ունայնության, սնոտության և տուրապարտ անօգտակարության: Օգուտ չունեն, քանզի անշունչ են, անիմաստ, անփոփոխ ու անշարժ: Ոմանք կոփածո են, ուրիշները՝ կոածո, ոմանք խարտոցած, ուրիշները՝ ձուլածո, հնարված են ճարտարամիտների կողմից և ստեղծված վնասելու համար: Իզուր աշխատանք են թափում նրանք, որ պաշտում են նրանց: Նրանք չեն կարող վնասվել նրանցից: Ոչ էլ լվին կամ ճանճին, որ անօգուտ բնակվում է մարդու վրա, նրանք կարող են քշել, հանել իրենց պաշտողների տնից: Ոչ էլ սարդերին, որոնք նրանց պատկերների (արձանների) վրա ելնեջ են անում և նրանց գլուխների վրա իրենց ուսույնն են ձգում, կարող են իրենց վրայից մաքրել, այլ ժանգից կերված, փոշոտած անօգուտ մաշվում են:

523. Քարեղեն պատկերները (արձանները) ծածկվելով քարաքոս ժանգով, զագրանալով, կանաչելով, գունատվելով և անփույթ թողնվելով տգեղանում են: Փայտեղեն պատկերները որդերի հարձակման ենթարկվելով, որդակեր լինելով, մաշվում

են: Իսկ հանդերձները, որ նրանց վրա գրգված են, ապա ցեցակեր, ապականված, փխրված, եղծված, մաշված լինելով, ապականվելով, կորչում են: Քանզի, եթե մույնիսկ նրանցից մեկին անմտությունն ստիպի հոգ տանել ընդ ունայն իր անասունները մորթելով, որպես զագրելի ճենճահոտով և պիղծ ապականությամբ զոհ, այսուհանդերձ մույն խորովվածի խանձահոտ մորմն ու ծովսը գալով պատելու ու քսվելու են նրանց, ածուխի նման սևացնելով և այլագույն դարձնելով: Իսկ ծախսը և աշխատանքը նրանց վրա անշահ և անօգուտ կլինի:

524. Այս ամենն ըմբռնելուց հետո, դեռ անապարտ եք վնասել օգտակար գործին և ձեզ համար հավիտենական տանջանք պատրաստել, անշեջ հրի և անմահ որդի մոտ գալով, վասն ոչնչի: Թողնելով ձեր Արարչին, անմոռն [կուտքերի] պատճառով բարկացնում եք ձեր Աստծուն: Դուք փուշ սերմանեցիք փոխանակ ցորենի և որո՛ւմ փոխանակ հաճարի ու փոխանակ պարարտ երկրի, անօգուտ, անպտուղ ապառաժն ընտրեցիք:

525. Արդ տեսեք ահա դուք [ձեզ] հանդիման կանգնած եք: Ո՛վ ձեզանից առաջ գալով պատասխան կտա [ասելով], թե լսած լինի ձեր պատկերների ձայնը կամ նրանցից հայտնապես չնչին օգուտ տեսած լինի, թեկուզ և սակավագույն չափով տեսանելի: Բայց միայն երազներով և ցնորքի պատիր խաբեությամբ, որոնք ոչ մի բանի պետք չեն, միայն դրանցով կորցրեցիք ձեր հոգիները և կտրվեցիք Արարչից:

526. Արդ դրանք, որ անօգտակար և ոչինչ են և ոչ ոքի պիտանի, կտրեցեք, խզեցեք, ձեր անձերից (հոգիներից) դուրս հանեք ցամաքած, գոսացածը, ընտրելով ոչ թե այն, որ խեղություն [կպատճառի], այլ այն, որ կտա պինդ առողջություն և դարման ձեր անձերին: Այն մարդու նման, որ դուրս թափելով դառնության մաղձը և մաղախը (խորխ), թեթևանում է ախտից և առողջանում, այդպես և դուք, եթե անօգուտը թողնեք, ձեր անձերին օգտակարություն կգրառեք, հավիտենական տանջանքի դատաստանից ազատվելով: Քանզի կոապաշտության սերմերը ձեզ գեհեմի անշեջ հրի մեջ կնետեն, որտեղից փրկության հնար չկա. այսպիսին է նրա պտուղը:

[Քրիստոսին հավատացողների հավիտենական փառքը մարմինների հարությամբ]

527. Իսկ Աստծուն՝ ամենայնի Արարչին ճանաչելու բարեպաշտության ճշմարտությունը, որպես պտուղ է բերում ուրախու-

թյունների հավիտենական մշտնջենավոր արքայությունը և տալիս նրանց, ովքեր նրան ճանաչում են: Ձեր անօրենությունների սերմը փոքր ի շատե հայտնի դարձավ ձեզ՝ պատուհասների որոմի բույսերը, որպեսզի գիտակցեք, որ պետք է դրա հասկը կտրել, որը հետագայում մեծանալու է և ձեզ է հասնելու, եթե դուք վաղօրոք սրբված չլինելով ի վիճակի չլինեք որոմը ցորենից տարբերել:

528. Քանզի մյուս անգամ այլ ժամանակ կգա վարելու և հնձելու՝ վարելու գերեզմանում և հարությանը կրկին հնձելու յուրաքանչյուրի վաստակած գործերը: Մի լինեք գոսացածի նման, որին անշեշ հուրն է զրտնելու և իր կերակուրն է դարձնելու: Այլ ձեր Տիրոջը մատուցեք հարգի [նվերներ]՝ դալարությամբ ծաղկած անուշությունը ձեր մրգավետ առատ պտուղների: Որպեսզի մյուս անգամ ձեզ գերեզմաններից դուրս բարձրացնի, լինեք ցորենի նման և ձեզ օրհնությամբ ընդունի արքայության շտեմարանները, որ ձեզ տրված մեկի դիմաց բազում [պտուղներ] քերեք: Քանզի, ինչպես հունձի ժամանակ, որոմը ընտրում են ցորենից և հուրը ճետում, նույն ձևով էլ հանկարծակի մի ակնհայտում մարդիկ եղնելու են գերեզմաններից: Նրանք իրենց հոգիներում ընդունելու են Աստվածությունը իր պատվիրաններով հանդերձ և լիքը ցորենի նման բուսնելու են պարարտությամբ:

529. Եվ ինչպես մերկ հատիկը երկիր ընկնելով, բուսնում է, արմատ առնում, ցողուն քերում, ճյուղ արձակում, ծունր է կապում, ուռճանում, դառնում աղեցուն հասկերով, մեկ հատիկի դիմաց բազում արտադրելով, պատրաստում սերմանդի օգտագործման համար, նույնը և այստեղ ենք տեսնում:

Արդարների հոգիները գերեզմաններից եղնելու են, նույն մարմինները նույն հոգով և արդարության գործերը կատարելով, վերանալու են գերեզմաններից [երկնքի] արքայությունը: Ամեն մի փոքրիկ, ամեն մի միայնակ անձ բյուր և հազար անթիվ պաշտապույն հատուցում է ստանալու: Ապա երբ հառնեն, փառք են զգենալու, ինչպես հասկը, որ իր լիությունն է ցույց տալիս և խնամքով հավաքվում շտեմարաններում:

530. Նույնպես և փուշերը, որոնք մեղավորների հասկերն են ներքուստ պատում, վեր են բարձրանալու, ապա կերպարանք առնելով, կարծես մորից, անօրեն գործերի պտուղներ են քերելու: Ինչպես հոգևոր երգարանում [սաղմոսեղգում] նվագում է այդ մասին, թե «հուր ընկավ, իսկ նրանք չտեսան արևը, նախքան որ նրանք նկատեն

իրենց փուշերը, կենդանի [էակի] բարկությամբ փուշի նման նա կհրկիզի նրանց»³³⁵:

531. Եվ կամ ինչ է, որ ասում են «նախքան որ նրանք նկատեն իրենց փուշերը»³³⁶: Այսինքն անհոգ դատարկության մեջ գործում էին մեղքերը, քանի դեռ չգիտեին հանցանքները, իսկ տանջանքները առաջվանից պատրաստված էին: Ապա այլ տեղում ասում է, թե «իր օրվանից առաջ նրան ցավեր են պատահելու ջրերի նման»³³⁷: Ինչպես սկզբում փուշերը բուսան մեղավորների հանցավորության պատճառով, նույնպես և հանցավորներին պատելով, աճելով, լուցկի դառնալով, բռնկվելու և այրելու են նրանց: Իսկ ձեզ, ահավասիկ, ազդարարելով կանխեց, որպեսզի դուք ազատվեք այն ահագին հրո հեղեղից, որպեսզի ձեր մեջ տուրք սերմերը ցանվեն և ոչ այրելի փուշը:

[Այս կյանքում զղջացողների թողություն գտնելը և չզղջացողների աններելի պատուհասը]

532. Արդ «մարդու որդիներ, մինչև երբ եք խստասիրտ լինելու, ինչու եք սիրում մանրությունը և փնտրում ստությունը»³³⁸: Ծանաչեցեք աստվածագործ հրաշքները, որոնք ձեզ մոտ երևացին: Որպեսզի այսուհետև ճշմարտությունը չթողնի աշխարհի ամենայն բնակիչներին և որ երկրի բոլոր ազգերը ճանաչեն նրան և նրան ծառայեն մի լծի տակ:

533. «Խզենք, ասում է, նրանց կապանքները և մեզանից դեն գցենք նրանց լուծը»³³⁹: Արդ խզեցեք հեթանոսության կապանքները ձեր հոգիներից և ազատվեցեք անցած մեղքերից, որախակից լինելով նրանց, որ ծիծաղում են ամբարիշտների կորուստյան վրա, ինչպես Իմաստության [Գիրքը] ասում է հանդերձյալ գալիքներին, թե «այսուհետև ես պիտի ծիծաղեմ ձեր կորստյան վրա»³⁴⁰ և թե «նա, որ բնակված է երկնքում, ծիծաղելու է նրանց վրա և ինքը Տերը արհամարհելու է նրանց: Այնժամ նրանց հետ խոսելու է իր բարկությամբ և խոսվեցնելու է իր սրտմտությամբ»³⁴¹: Այս իսկ է կշտամբության և հանդիմանության ժամանակը, քանզի Աստուծո որդին Հորից՝ իր ծնողից առել է իշխանություն դատելու

³³⁵ Սաղմ. ԾԷ, 9—10:

³³⁶ Սաղմ. ԾԷ, 10:

³³⁷ Յովհ., ԻԷ, 20:

³³⁸ Սաղմ., Դ, 3—4:

³³⁹ Սաղմ., Բ, 3:

³⁴⁰ Առակ, Ա, 26:

³⁴¹ Սաղմ., Բ, 4—5:

ամենքին: Ովքեր Հորը չեն պաշտում, դատում է նրանց, իսկ ովքեր Որդուն կամ Սուրբ Հոգուն [չեն պաշտում] տանջում է նրանց:

534. Ձեր Հոր մասին Որդին նախապես ասաց. «Ես նրանից թագավոր կարգվեցի պատմելու Տիրոջ հրամանները, հովվելու ձեզ երկաթի պնդությամբ գավազանով»³⁴² և որպես կավեղեն անոթ, փշրել նրանց, որ անհնազանդությամբ դիմադարձ են լինում փրկությանը, քանզի մարդիկ կավեղեն ափսոսանք են: Արդ, ովքեր պիտանի են, նրանց պատվական գանձերով է լիացնելու, իսկ ովքեր անպիտան են, նրանց տանջելու է և կորուստով լիացնելու: Քանզի Տերը իր սուրբ ամպերից նայում է այցելելու մարդկանց ամենայն անօրենությունները «արդ՝ թագավորներ ի միտ առեք, ամենքդ, որ դատում եք երկիրը, խրատվեցեք: Երկյուղով ծառայեցեք Տիրոջը և նրա դիմաց դողությամբ ցնծացեք: Ընդունեցեք նրա խրատը, որ Տերը չբարկանա և դուք չկորչեք արդարության ճանապարհից, քանզի նրա բարկությունը բորբոքված է ձեր վրա»³⁴³:

535. Իսկ երանի լինի ձեզ, եթե կարողանաք աղաչել Տիրոջը և հուսաք նրա փրկության մեծ ողորմությանը: Նա թողություն կտա ձեզ ու կշնորհի ձեր հանցանքները: Ապա եթե համառեք, կփշրի համատող ամբարիշտների ատամները նրանց քերաններում և ձեզ հավիտենական տանջանքների կմատնի: Իսկ ոչ մի օգուտ չունի այն զրդշումը, որ այնտեղ նրանց միտքն է գալիս: Տես, ի՞նչ է գոչում մարգարեն «ոչ ոք դժոխքում քեզ չի խոստովանի և ոչ ոք այն մահվան ժամանակ կհիշի քեզ»³⁴⁴: Քանզի այնուհետև ոչ ոք կարող է անցնել հաստատ դրված սահմանը:

536. Իսկ ողորմություն ստանալու համար ապաշխարության ժամանակը այժմ այս է, ըստ մարգարեի «Աստված արդար դատավոր է, հզոր ու երկայնամիտ, և իր բարկությունը ընդմիշտ չի երկարեցնի»³⁴⁵: Ապա այլ ինչ ասի արդյոք «քանզի եթե դարձի չգամ, ապա իր սուրը սրված է և աղեղը լարված ու նրանց համար պատրաստված են մահվան գործիքները, հրեղեն նետերը գործի են դրված նրանց համար, ովքեր անօրենություն են երկնում և նրանց հողությունից ասում է, ցավեր կըծնվեն»³⁴⁶: Իսկ նրանց, որ լսելով հավատա

հրաշքներին և Աստծուն ու Արարչին դարձ կատարեն և պաշտեն նրան, այսպես է ասում. «Քաջալերվիր երկիր, խնդա և ուրախ եղիր, քանզի Տերը մեծամեծ գործեր արեց ձեր մեջ»³⁴⁷: Այն մարդիկ, որ իրենց Արարչին չեն ճանաչում, նրանք անասուններ են համարվում, որոնց հետ խոսում է իբրև վայրի կենդանիների (երեմերի), «մի վախեցիր ասում է վայրի երե, քանզի քեզ համար արոտավայրեր են բուսել դաշտերում և առապարներում»³⁴⁸: Քանզի անասնապետից էլ անպատու էին մարդկանց սրտերը և դաշտերից ևս անջրդի:

537. Արդ այդի է կոչում ընտանի³⁴⁹ [կենդանիներին] և թզենին՝ պտղաբեր իր քաղցրության մեջ, ըստ աստվածապաշտական խոսքին, որն ասում է, թե «քանզի քո խոսքերը իմ քիմքին ավելի քաղցր են, քան մեղրը իմ բերնին»³⁵⁰ և դարձյալ թե «քաղցր ես դու Տեր և քո քաղցրությամբ սովորեցրու ինձ քո արդարությունը»³⁵¹: Եվ դարձյալ մարգարեն աստվածապաշտներին գոչում է և ասում. «Վաղերը պիտի լցվեն ցորենով, գինու ու յուղի հնձանները պիտի զեղան: Ես հատուցելու եմ այն տարիների փոխարեն, երբ մորեխը, ջորյակը և ժանգը (որդ) ու թրթուրը կերան: Դա իմ գործն էր, որ առաքեցի ձեր վրա. կուտեք, կվալեք և կօրհնեք ձեր Տեր Աստծուն»³⁵², իսկ անօրեններին այսպես է ասում. «Վերցրեք մանգաղները, քանզի հասել է կթոցի ժամանակը, մտեք, հարեք հնձանները, քանզի հնձանները լցված են և իրենց գութերը զեղում են, քանզի նրանց չարիքը բազմացավ, դրա համար ձայներ հնչեցին դատաստանի ձորում»³⁵³:

[Սողոմայեցոց միահամուռ ամբարշտությունը և նրանց հրդեհակեզ պատուհասը]

538. Աբրահամի ժամանակ Սողոմը խմեց անօրենության գինին: Արդ բարձրագահից Տերը փնտրեց ու քննեց՝ հարյուրից մինչև տասը և նրանում չգտան տասը արդարության բաժակ: Քանզի նրանց խաղողը դառն խաղող էր և նրա ողկույզները լեղիի դառնությամբ: Նրանց գինին էր վիշապների սրտմտությունը, իսկ չար իծերի չարաթույն սրտմտությունը, որը բուծում չունի, նրանց բաժակներն են:

³⁴⁷ Յով., Բ, 21:

³⁴⁸ Յով., Բ, 21:

³⁴⁹ Բնագրում՝ նուաճալս:

³⁵⁰ Սաղմ., ԾԺԸ, 108:

³⁵¹ Սաղմ., ԾԺԸ, 68:

³⁵² Յով., Բ, 24—26:

³⁵³ Յով., Գ, 18:

³⁴² Սաղմ., Բ, 8—9:

³⁴³ Սաղմ., Բ, 10—12:

³⁴⁴ Սաղմ., Բ, 6—7:

³⁴⁵ Սաղմ., Է, 12:

³⁴⁶ Սաղմ., Է, 18—15:

539. Դրա համար նրանց խմբերեց հրա-
բաժակ գինու այրման համը և նրանք կիզ-
վեցին իրենց բաժակներով: Նրանց շտե-
մարանները լցված էին անօրենությամբ, ո-
րի համար նա հայտարարեց նրանց կոր-
ծանույթը: Նրանց հանդերը որոմ էր հասել,
դրա համար նրա մանգաղը գործի աճցավ,
հնձեց ու կիզեց նրանց իր հրդեհով: Ու-
կանը, որ պատեց նրանց, հենց նրա մեջ
գոհվեցին և ծխի մասն վառվեցին նույն
ցանցի մեջ, քանզի նրա բաժինը դարձան:
Թրթուրը կերավ նրանց և ջորակը նրանց
ոչնչացրեց ու նրանց մեղքերի մորեխը ա-
րածեց նրանց վրա: Դրա համար վաղա-
ժամ գոսացան: Նրանց շենքերը հուրը կու-
տվեց, հուր տեղաց նրանց վրա և հրեղեն
վտակներ հորդեցին նրանց մեջ: Նա վերց-
րեց խոփը, որ ընկնի նրանց մեջ: Նրանց
մեջ երևան եկան հրեղեն գետեր և ողորե-
ցին ու այրեցին նրանց երկիրը: Նրանց
շտեմարանները հրով լցվեցին և նրանով
գեղան նրանց հնձանները: Իրենց մեղքերի
բաժակները լցրին մրուրով, որը խմեցին և
միանգամից կիզվեցին: Դովտյան բաժա-
կից, որը գտնվում էր նրանց մեջ, նրանք
ուրախություն չխմեցին: Դա նրանց համար
ալլ բաժակ դարձավ և տրտմություն խմեց-
րեց:

540. Կենդանության բաժակը, որից չկա-
մեցան կենդանությունը ըմպել, նրանց մա-
հու դառնություն խմեցրեց: Քաղցրության
բաժակը, որը չքաղցրացավ նրանց քիմքի
վրա, դառնություն բխեց նրանից, այն (բա-
ժակը), որի հուրը չայրեց դալարը, ալլ պա-
հեց կանաչը և տոչորեց չորացածներին և
գոսացածներին: Այդ բաժակը խմեց Հուդա
Ակարիովտացին և այրվեց, քանզի ազա-
գուն էր նրա ծաղը: Այն խմեցին առաք-
յալները, դալարացան և անուշ պտղով լըց-
րին ամենայն երկիրը: Նրանց ծաղիկների
հոտը տարածվեց տիեզերքում: Նրանց
սրբությունը և անուշ գինին ուրախություն է
տալիս թե՛ վերնաշիններին, թե՛ ներքնա-
շիններին, հրեշտակներին ու մարդկանց:
Տաճարի Տերը ուրախ է նրանցով, ինչպես
նաև ալլ բաժակներով, որոնք ահալասիկ
եկան ձեզ խմեցնելու: Դա դովտյան բաժա-
կը չէ՝ արքանապետը, որը Սողոմոն էր,
որից նրանք ուրախ չեղան և դրա նմանը
չկար նրանց մեջ:

**[Ներողության հուսադրություն սուրբ
կույսերին անգիտությամբ սպանելու համար
և հորդոր ապաստանելու Աստուծո ողոր-
մությանը]**

541. Ահա երեսուցյոթ քրիստոնյա բա-
ժակները, որոնք եկան ծառայելու ձեզ: Նրա

գործությունը հուր է և անուշ է նրա համը,
ուրախություն է իրեն ճանաչողներին և
տրտմություն նրանց, ովքեր թաքնվում են
նրանից: Քանզի եթե նրանք արժանավո-
րապես ըմպեք, կայրի ձեր աղտը և կար-
քի ձեր հոգիները: Ահարոնի որդիների
մարմինները այրվեցին և հուրը չայրեց
նրանց քահանայության պատմաճանները:
Այս բաժակը սուրբ է այրել աղտեղիներին,
իսկ սրբացածներին՝ պահպանել: Արդ եթե
կամենաք սիրով ըմպել երանության բա-
ժակը, որն անակնկալորեն ձեր մեջ բխեց,
ապա կայրի ձեր մեղքերը, կտոի ու կմաք-
րի ձեր հոգիները ուրախության համար:

542. Իսկ եթե ձեր միտքը մոռնի, թե՛
մեկը սպանեցինք սուրբ վկաներին, ապա
[խմացեք], որ նույն ձևով Պողոսը իր հրե-
շտան ժամանակ չիմացվեց, որ լինելու է
ընտրության անոթը: Նա եկավ առաքյա-
լների քարոզության ժամանակ և նրանց
հալածելով, սպանեց Ստեփանոսին և ապա
դարձավ աստվածության խոնարհության,
ինչպես նաև նրա քարձրության վկան: Արդ
ահա և դուք, որ տգիտացած էիք, խմեցեք
այս բաժակը, որ ձեր ձեռքերը ետ էին
մղել, քանզի ինչպես նրանք վկայեցին ու
մեռան, նույն մահով նրանք կենդանացան
և ելան երկնավոր վիճակները:

543. Ստեփանոսը իր մահվան ժամին
տեսավ երկինքը բացված և Որդին իր ծնո-
ղի աջ կողմում: Նա թողություն խնդրեց
իրեն սպանողներին, նրանց ամբարշտու-
թյան կապանքները իր աղոթքների բարե-
խոսությամբ լուծեց, դադարեցրեց իր ար-
յան համար գոչումը, լուցրեց իր տանջ-
ման համար բողոքը և Տիրոջից նրանց թո-
ղություն հայցեց: Այս բանի համար Պողո-
սը կրեց նրա վալրագ լուծը, որը ձգում էր
եզների ամուր, հանձն առավ նրա տան-
ջանքները և խմեց նրա մահվան նույն բա-
ժակը: Նա եղավ վկա նրա խոսքերի և հա-
վասարապես մասնակից իր Տիրոջը: Տե-
սավ նույն տեսիլքը և լսեց խոսքերի նույն
անճառությունը, որ տեսել ու լսել էր Ստե-
փանոսը:

544. Արդ դուք այս զոհերին սպանող-
ներն եք: Հավատացեք սրանց հավատին և
ձգեցեք նրանց լուծը, ձեր հոգիներից դեմ
զցեք մեղքերի լուծը, եղեք ճշմարտության
քարոզի վկաներ, խմեցեք հոգևոր ըմպելիքի
նույն բաժակը և եղեք նրանց կցորդները:
Մարդասեր սիրո վտակները իջնելու են
ձեր սրտերի հանդերը՝ պարարտացնելու
ձեր մտքի հողը քարոզությամբ, որը ձեր
սեփականն է լինելու նրա նկատմամբ ձեր
գործավոր հավատքի շնորհիվ և դուք խմելու
եք մարդասիրության բաժակը, ընտրության
զտիչ հուրը: Հրեության քահանայության

ժամանակ, երբ գերության [տարվեցին] քահանաները առնելով պատարագի կենդանի հուրը, տարան նետեցին ջրհորը և հուրը ջուր դարձավ, ապա յոթանասուն տարի հետո՝ իրենց վերադարձին երթալով առան ջուրը և բերին գցեցին ողջակեզների ջուրը: Երբ շինվեց տաճարը, ջուրը բնությանը հուր դարձավ: Վասն զի ըստ անհրաժեշտության կարելի է փոխել կերպարանքը և ըստ պարագայի արդյունք տալ, մանավանդ Սուրբ Հոգու այս պահանջելի հուրը, որը երևաց տարբեր ձևերով:

545. Հուրը երևաց մորենու կանաչ դալար ուտերի մեջ և այն մնաց անթառամ, քանզի լուսատու հուրը պահեց մորենին, փրկեց Մովսեսին և եղավ ուրախության բաժակ: Դրանից խմեց Մովսեսը, որը նրան հուսաց: Դա փրկեց Իսրայելի անասուններին և կարկտով խանձեց Եգիպտոսի ստացվածքները: Մովի մեջ այդ բաժակը Նա խմեցեցեց Իսրայելին, քանզի նրանք խմեցին Հոգին և երգում էին ծովի մեջ, որին Մարիամ [գինի] էր մատուցելու իր քնարով և նրանք հաղթական անցան ծովը և օրհնեցին: Այդ բաժակից խմեցին նաև եգիպտացիք և արքեցին պան բաժակից, որը նրանց կառքերի անիվները կապեց: Նրա մրուրը գլորեց նրանց և գետին խիեց նրա ետևից: Ժողովուրդը խմեց տրոնջման բաժակը, որը նրա բարկությունն էր խառնել: Տվեց նրանք քննության բաժակը խմելու, որին նրանք դատապարտված էին:

[Անձրևաձիր և հրացայտ պլունը որպես օրինակ Աստուծո գթության զղջացողների հանդեպ և նրա բարկության՝ չղջացողների նկատմամբ]

546. Սուրբ պլունը, որը տապախառն խորշակին օդային ամպով հովանի տվեց նրանց, օրվա ընթացքում և առաջին գիշերապահության, լույս տալով շեռուցում էր նրանց ցուրտ սառնամանիքին, մույն պլունը ժամանակ առ ժամանակ փոփոխվելով, ըստ նրանց կարիքների պատրաստում էր պետք եղածը: Երբեմն վեմից ջուր էր հոսեցնում նրանց ծարավը հագեցնելու անուշ ջրերի վտակներով: Քանզի ինքը Քրիստոսն էր այն, որն ըստ ամենայնի ունի ամենայն լիություն և լիացնելով բարերարում էր նրանց: Երբեմն հացի քաղցրությամբ և երբեմն թռչուններով, իսկ երբեմն նրանց համար քաղցր աղբյուրներ էր բխեցնում և Սուրբ Հոգու բաժակը ուրախացնում էր նրանց:

547. Սակայն նրանց խառնապարանոցության և կամավոր բարքերի պատճառով խառնեց տվեց նրանց բարկության բաժա-

կը: Քանզի այս բաժակը, թեպետ հուր կամ ջուր, կարող էր իր գործությունը փոխել ինչի որ կամենար: Երբեմն ձյուն էր լինում, երբեմն սառույց, երբեմն անձրև, երբեմն հուր և փայլակ էր դառնում և երբեմն բույսերի սնուցիչ ցող, որպեսզի գազաններին ու թռչուններին, երեքներին ու անասուններին կեր հայթայթի ու պատրաստի մարդկանց ուտելիքը և արարածների կարիքները: Նույնը կարող է և հոգևոր ցողով վերնալիցի կամքին հաճո սերմ բուսցնել, քանավոր հոտի համար անապականության կերակուր պատրաստել:

548. Իսկ երբեմն դառնում է քաղցր շահեկան անձրև, որը երկիրը դարձնում է պարարտ, արգասաբեր, տաք փայլատակումով ջերմություն է գցում, որպեսզի թրջի բույսերը, ուրախության համար ցողով արքեցին ճյուղերը և փթիթները: Նա կրկնակի գոհություն է պահանջում շնորհողի պարգևների համար, երբ օգուտն ավելացնելու համար խմեցնում է այս բաժակը: Քանզի մույնիսկ ամպերը նրա բարամաններին սպասավորելով վաչր են հեղում: Թեպետ նրանք լի անձրևով լցնում են երկնքի երեսը, սակայն գալու և անձրևելու ժամանակ, տալով և թափելով երկրի վրա, երբ որ Նա կամենա օգտակարն է մատուցում, իսկ երբ չի [կամենում] դժոխակ եղյամ, ձյուն և վնասաբեր կարկտու է [բերում], այդի շողերով վառում է և տապահարությանը պատրաստում է կործանումը, չարաթույն օդի խիստ դառն շնչով խորշակահար ցամաքեցնում է դալարի վարսածն բույսերը և այրում մինչև արմատները:

[Աստուծո երևալը լուսատեսիլ ու հրաբորբոք ամպով, որպես արդարներին լուսավորելու և մեղավորներին այրելու նշան]

549. Ամպերով նա հրամաններ է կատարում, քանզի բնական է սկզբից ամպով երևալ իբրև հրամաններ արձակող և մարդկանց մատուցակության պաշտոն ունեցող, երբեմն բարկությամբ, երբեմն ողորմությամբ: Երբ Աստված կամեցավ մարդկանց երևալ իր գործությունն իր մեջ ամփոփեց, ամպի մեջ ծածկված քողարկված պահեց, քանզի մարդիկ չէին կարող տոկալ աստվածության տեսիլքին, այլ նա փակեց երկինքը սրահակով ինքն իրեն վարագործելով, որ անժուժկալ արարածները չկիզվեն:

550. Նա թեպետ ժամանակ առ ժամանակ երևում էր որոշ արժանիների: Երևում էր ըստ նրան տեսնողների տեսնելու կարողության, որպեսզի նրանք ի վիճակի լինեն տեսնելու, ինչպես օրինակ Մովսեսին և կամ ամբողջ ժողովրդին Սինեական լե-

ունս վրա, իջնելով ամպով պատած և այնտեղ խոսեց նրանց հետ: Բոլոր դարերում Նա երևաց նույն ձևով՝ ամպով, իսկ սուրբ Եզեկիել հոգելից մարգարեին հռչակավոր տեսիլքով, սակայն առանց ամպի մարմնավորներից ոչ ոք երբեք չի տեսել: Ինչպես հոգեկիր մարգարեն իր տեսիլքում պատմում էր, թե «տեսա որ Հոգին վերացած գալիս էր հյուսիսի կողմից, վրան մեծ ամպ, շուրջը սաստիկ լույս: Նրանից դուրս էին գալիս հոյր ու փայլակ և նրա մեջ կար արեգակի տեսիլք և հրո ճառագայթներ»³⁵¹:

551. Սակայն [Աստված երևաց] որպես լույս ու հոյր և ոչ առանց ամպի, քանզի լույսը պիտանիներին լուսավորելու համար է, իսկ հոյրը՝ բարկությանը պատկերելու համար անպիտաններին: Ամպը երկուսի համար էլ է և երկուսին էլ մատուցակում է: Հուրն այրում է մեղավորներին և լույսը ծառայում է բարիքների որդեգրման շնորհքների Հոգուն, իսկ չարերին կայծակներ է հարուցում և հեղձամաղձուկ մեղության տանջանքների ծխախառն բոցը: Նաև ամպերը նրա մեծության սպասավորներն են, ինչպես և տեսնողն է պատմում, թե «ամպերը նրա ոտքերի փոշին են»³⁵²:

552. Եվ ամբարշտությունների հորդելով բազմաճաշող մասին, ասաց «աստուծ է ծովին ու ցամաքեցնում և բոլոր գետերն ավերում է»³⁵³: Նա կարող է մեղքերի ծովը ցամաքեցնել, անօրենության գետերը կանեցնել և նեխած, անհամ, պղտոր և ճահճացած [ջրերը] պարզեցնել: Իսկ իրեն սպալվածներին և հուսացածներին նա ծովացյալ բազում փրկություն կտա և գետը առանց մեղքերի հորդառատ կհոսի: Այդ մասին մյուս մարգարեն իր երգի մույն պարի մեջ ասում է, թե «ցրվելու են գետերը և երկիրը դողացնելու են քո անձրևի սաստկությունից, որն անցնում է նրա վրայով»³⁵⁴: Նա սաստկության ջրերը ի վերուստ հոսեցնելու է այն ջրերի վրա, դառնացյալ ջրերը ետ մղելով մերժելու համար, որպեսզի նա, որ սրբաբան է, աղտեղին ու գարշելին դուրս մղի:

553. Ինչպես մյուս տեսանողը մույնը նվազեց և մույնը միահամուռ մեկնեց ասելով «առատ անձրև պատրաստեցիր, Աստված, քո ժառանգության համար և թեպետ հիվանդացավ, սակայն դու հաստատեցիր նրան»³⁵⁵: Քանզի նրանք մեղքերի ծովում բռնված էին, մույն ախտով հիվանդացած

և կապված ամբարշտության կապանքներին: Այդ պատճառով քամելով անզգամության անհատակ ծովը և ցամաքեցնելով նրա աղբյուրի ակունքը, նա սաստերի անձրև է տեղացնելու մարդկանց վրա: Ինչպես այս բանին նայելով մարգարեն երգեց «խորքերը քեզ կանչեցին խորքերից քո սահանքների ձայնով»³⁵⁶: Քանզի հոգևոր սահանքների նման երկնավոր պատգամները ի վերուստ իջնելու կուտակվելու են խորխորատի վրա և ախտածեղներին ու ցավագարներին կործանելու են:

554. Բուժող ցողը առողջացուցիչ եղավ ինչպես և ասում են, թե «ցողդ որ քեզանից է ցողում, նրանց համար բժշկություն է»³⁵⁷, որպեսզի նրան վերադառնան երկրորդով: Քանզի նրանք, որ սիրով չդարձան Նրան, ապա սպանալիքի ահը տվեց նրանց որպես ժառանգություն, ինչպես [օրինակ] ձեռք: Նախ մեղքերի հեղեղը ձեզանից հեռացնելու է և ապա տալու է իր շնորհների արատությունը:

555. Քանզի ձեզանից բխելով «արդարությունը հորդելու է գետի նման և իրավունքը հեղեղի ջրերի նման ծավալվելու է»³⁵⁸: Նա ձեր կյանքի իր գիտելիքները ձեր վրա է անձրևելու ողորմության ամպերից, ինչպես և ասում են, թե «առատ անձրև պատրաստեցիր, Աստված, քո ժառանգության համար և թեպետ հիվանդացավ, սակայն դու հաստատեցիր նրան»³⁵⁹ ապա «փափկության հեղեղներ են ըմպել տալու արժանիներին»³⁶⁰, ըստ երգչի հոգևոր խոսքի, որն ասում է, թե «քեզանից է Տեր կյանքի աղբյուրը և քո լույսով տեսնում ենք լույսը»³⁶¹, և թե «ծագիր քո ողորմությունը նրանց, որ ճանաչում են քեզ»³⁶²: Իրեն ճանաչողներին ծագում է և իմաստության աղբյուրը մույն լույսի աղբյուրից նրանց վրա է բխում, իսկ անիմաստաբանների վրա՝ այրիչ փտակներ, ողորդիչներ, հրդեհիչներ և տոչորոդներ:

556. Քանզի մեղքերը լույս տալու համար հրո նման վառվել էին երկրի վրա, որպեսզի անթաքուստ լինեն վրեժխնդրությունից, որը վրա էր հասնում: Իսկ կանխատեսող մարգարեությունը նախապես նշեց իր ասածների հաստատությունը, որպես ասում է «տեսա մարդկանց մեջ մեղքերը ծովի նման, բազմացած հեղեղանման»³⁶³ ինչպես մի

³⁵⁴ Եզեկ., Ա., 4:

³⁵⁵ Նաւ., Ա., 3:

³⁵⁶ Նաւ., Ա., 4:

³⁵⁷ Հմմտ. Սաղմ., ԾԶ, 33, ԷԳ, 15:

³⁵⁸ Սաղմ., ԿԷ, 10:

³⁵⁹ Սաղմ., ԽԱ, 8:

³⁶⁰ Եւ., ԻԶ, 19:

³⁶¹ Ամով., Ե, 24:

³⁶² Սաղմ., ԿԷ, 10:

³⁶³ Հմմտ. Սաղմ., ԼԵ, 9:

³⁶⁴ Սաղմ., ԼԵ, 10:

³⁶⁵ Սաղմ., ԼԵ, 11:

³⁶⁶ Հմմտ. Ծմնդ., Զ, 5:

անգամ առակը մեկնվեց Նոյան դարի օրերին, երբ երկրի մեղքերը ծովացել էին, նույն ձևով ծովացան և ջրերը ու սասուկացան մարդկանց կործանելու համար:

[Ամբարիշտների պատիժը առաջին դարերում ապագա գալիքների զգաստության համար]

557. Արդ սուրբ մարգարեները գալիք դեպքերի առակները հաճախագույն մեջ բերեցին, որ թերևս գալիք դեպքերով վախեցնելով կարողանան փրկել նրանց իրենց ամբարշտությունից: Այդ պատճառով նրանք հաճախ տվին օրինակներ՝ երբեմն Սողոմայեցիների հրկիզումը, երբեմն ջրհեղեղի ժամանակ մարդկանց ջրահեղձ լինելու օրինակը, երբեմն Եգիպտոսի հարվածները և բազում այլ [օրինակներ]: Անօրինությունները նա ծովացյալ է կոչում, խոստանում է այն փարատել երկրից և դարձյալ խոստանում է երկրում արդարություն հաստատել, այն ջրհեղեղից էլ ավելի հորդառատ բազմացնել և իրավունքը ծաղկեցնել:

558. Այդ պատճառով մարդկանց ծովի անցքից անցնելու ժամանակ գոչում է մարգարեն և ասում «նրանք անցնելու են մեծ ծովը և ծովի ալիքներն են հերձելու», այսինքն ամբարշտությունները: Եվ թե «Գետերի պտույտները ցամաքելու են»³⁶⁷, այսինքն մեղքերի հորդառատությունը: Այդ մասին մյուս մարգարեն ասում է, թե «զետերի վրա ես բարկանալու, Տեբ, և քո սրտմտությունը լինելու է ծովերի վրա և քո բարկությունը զետերի վրա»³⁶⁸:

559. Նա անձրևների հորդությունն է բերելու և սուրբ ջրերը՝ կենդանության հոսանքը, մերժելու են ամբարշտության ջրերը և ծածկելու են երկրի վրա մարդկանց չարության, սոգիտության, ամբարշտության դառնությունը: Ինչպես ասում է մարգարեն, թե «երկիրը Տիրոջ գիտությամբ է լցվելու առատ ջրերի նման, որոնք ծածկում են ծովերը»³⁶⁹: Այս բանն ասում է կորստական ջրերի՝ կորուսիչ և հեղձուցիչ ջրերի մասին, թե ծածկելու է այդ ջրերը, որոնք երկիրը արբեցրին պղտոր հրապույրներով, և առավել ևս հրապուրանքների պատճառով ամբողջ աշխարհում տարածված, մոլեգնած էին կռապաշտության մեջ: Քանզի նա հանելու է հոգիներակալ ամպը, որ Եգիպտոսի մարգարեին երևաց և նույն ամպը մարդկանց վրա տեղացնելու է գիտության շնորհները

և նույնը դալարեցնելու է չորությունը ու բույսի շրջելու:

560. Իսկ գոսացածները, որոնք հնազանդության չեն գալիս նրանց վրա հրեղեն փայլատակումների անձրև է սփռելու, որ կիզի, այրի, ու ոչնչացնի, դառնության բաժակը մատուցելով ըմպելու համար: Ինչպես տեսանողը տասներորդ սաղմոսում նվագում է, թե «մեղավորների վրա տեղալու է որոգայթ, հուր և ծծումբ, այս մրրիկն է նրանց բաժակի բաժինը»³⁷⁰:

561. «Քանզի Տեբը արդար է և սիրում է արդարությունը»³⁷¹ և արդարությամբ կամենում է ձեզ իր մոտ կանչել որդեգրության, որովհետև աստվածակիր ճշմարտության հոգիներակալ ամպը սովոր է մարդկանց հոգիների մեջ տեղալ գիտության ուսուցումը, մարդկանց սրտերում տնկել աստվածապաշտության երկյուղը, Քրիստոս Արարչի սերը հոսեցնել նրա արարածների վրա և նույնի կամքով բարձրացնել իր աստվածության բարձրությանը, որը դուք պարտավոր եք ընդունել:

[Սուրբ Հոսիսիմյանց երանելի փառքը և նրանց հաշտարար բարեխոսությունը]

562. Քանզի եթե ամպերը, որոնք սպասավորներ են, հրաման են ստանում Տիրոջից, իջնում են բարձունքներից ծովերի ցածր անդունդների խորությունը և եթերի մոտ առընթեր լցված և ոռոած, ամփոփելով ջրերի առատությունը, հանելով, վերանալով, տարածվելով ծածկելով երկրի երեսը որոտումներով լի և ցողագին առատությամբ Արարչի հրամաններն են կատարում, ներքև հոսեցնելով [անձրևը], ապա առավել ևս այս վկաները, որոնք վերացան ի սեր աստվածության, նրանց վրա Աստված խոնարհվեց, առավելագույն չափով ստացան Հոգու շնորհները և առավել ևս լցվեցին պարգևներով: Նրանք իրենց մարմինները տվին որպես տերունի գանձ, որպեսզի մյուս անգամ կրկին առնեն նորոգելով հնացածը: Լցված աստվածային պատգամներով, ջանք դրեցին և մեծ ճգնությամբ բարոգեցին, ձեր վրա տեղացին երկնային շահի անձրևը, ձեզ փայլատակեցին լույսն ու հուրը միանգամայն և առավել քան աստվածընկալ ամպը ձեր վրա օգուտներ հոսեցրին: Ամպաշուք անձրևալի ահագին որոտման փոխարեն Աստված որոտաց ձեզ առավել ևս սարսափելի կերպով կամենալով ձեր կյանքն ու փրկությունը:

563. Իսկ սրանք, որ ատեցին աշխարհը

³⁶⁷ Զաք., Ժ, 11:

³⁶⁸ Ամբակ., Գ, 8:

³⁶⁹ Ես., ԺԱ, 9:

³⁷⁰ Սաղմ., Ժ, 7:

³⁷¹ Սաղմ., Ժ, 8:

և ամեն ինչ, որ երկրի վրա է և սիրեցին երկինքն ու պատվիրանները Արարիչ թագավորի, սպասում էին նրան, որ ընդունեց նրանց և նրանց հոգիները լուսեղեն հարկերում: Նրանք տարվեցին երկնավոր քաղաքը և զվարթակից դարձան երկնավոր թյուրման գլորության փոխվեցին, ապակալությունից՝ անապականության, մահվանից՝ անմահության, քանգի հաղթեցին մարմնեղեն ցանկություններին և հաղորդակից եղան աստվածեղեն փառքին: Նրանք նորոգվեցին անպատում փառքի մեջ և փըրկվեցին անպիտանությունից: Նրանց ոսկորները աստվածության Հոգու տաճարներ եղան: Քանգի իրենց Տիրոջ հետ կենդանի են և նրանց սուրբ հոգիները գորգուրանքով կենդանի են պահվում:

564. Նրանց մարմիններն ու ոսկորները ձեր մեջ Աստուծո տաճարներ են, քանգի ոչ մի այլ ձևով դուք չեք կարող Աստծուն հաշտեցնել ձեզ հետ և մերձենալ առ Աստված, եթե ոչ նրանց աղոթքների բարեխոսությամբ և նրանց հավատը ընդունելով, որով նրանք ապրեցին և արժանի եղան կենդանի ծովը ելնելու և այնտեղից ձեր վրա հոսեցնելու աստվածային պատգամների քարոզության վտակները, մատուցելու ձեզ արարչական սիրտ բաժակը, եթե ընդունել կարողանաք: Քանգի ոչ ոքի չի թողնելու, որ գնա ըստ իր անձնական կամքի, ալ եթե կամենաք թե ոչ, այնուհանդերձ ինչ որ Աստված է կամենում, այն էք կատարելու:

[Աստուծո խոսքի երկիր իջնելը լուսավորելու հավատացողներին և կիզելու անհավատներին]

565. Քանգի երբ տեսավ Աստված, որ մարդկային ազգը տկարացած է և մեղքերի հիվանդությամբ եղծված, եկավ իբրև բժիշկ բժշկելու, որպեսզի մեղքերի հիվանդությունից չմեռնեն: Այդ մասին մարգարեն վկայում է ասելով «թեպետ և հիվանդացավ, ցակայն դու հաստատեցիր նրան»³⁷²: Արդ նույն գթածն ու մարդասերը, որն սկզբից հավիտենական է, ստեղծողն ու ամենայնի արարիչը, նույն ինքն իր արարածների բժիշկն է, որը երկրորդածններին իր լույսն է ծագում, ինչպես ասում է մարգարեությունը «ձեզ՝ իմ անունից երկրորդածններին, ծագելու է արդարության արեգակը և բժշկությունն իր թևերի մեջ է»³⁷³:

566. Եվ ով է արդարության արեգակը,

եթե ոչ նա, որ ինքն իրեն խոնարհեցրեց և ծագեց իր ճառագայթները բոլոր հիվանդացածների և մեղքերի ախտերով բռնվածների վրա: Նա նույնն է, որ Հորից ծագեց, քանգի միայն նա է, որ կարող է լուսավորել մարդկանց խավարյալ ոգիները և զվարճացնել ստվերանիստ մնացած հոգիները: Նա ինքն է, որ այցելության եկավ ձեր կործանմանը և նրա ճառագայթներով ապրում են նրա կողմից ստեղծված ամենայն արարածները: Նաև երկնքի զարդերը, այսինքն լուսավորները իրենց լույսը արարածների մեջ ջահի նման պայծառացնում են, նաչելով նրա ճառագայթներին, որպեսզի լույս տան երկրին: Երկինքն ու աշխարհը լի են նրա լույսով: Նրա հոգին իր սեփական էության ճառագայթի նշույնն է, որ խոնարհվեց իր գթության կամքով և եկավ լուսավորելու արարածներին, քանգի խավարյալ էին և նա եկավ տալու, ծագելու իր լույսը:

567. Իսկ եթե չկամենան իրենց սրտերը բացել նրա աստվածության ճառագայթներին, նա իսպառ կայրի նրանց, ինչպես ասված է, թե «հուրը բորբոքվեց իմ բարկությունից, որն այրելու է և իջնելու մինչև դժոխքի խորքը, ոչնչացնելու է երկիրը և նրանց երկրի բոլոր բույսերը վառելու է հրով և բորբոքելու է նրանց լեռների հիմքերը»³⁷⁴: Ինչու, ինչ քանի համար, կամ ինչպես հիմքերին մոտենալով հրդեհելու է: Քանգի նրանց մեղքերը հիմնված և գորացած էին երկրի վրա, դրա համար հիմքերով և արմատներով է հրդեհելու չարը և մոլորությունը երկրից խլելու է առհասարակ, ջնջելու է կուսպաշտության մոլորությունը ու դուրս վանելու, ինչպես ձեր տանջանքների սկզբում ձեզ ցույց տրվեց:

568. Քանգի, երբ ծովի մասնության, մեղքերը քամելու և գտելու մասին է ճանոմ, նա այնտեղ խեղդում է դժնդակներին, որոնք նման էին իրենց անհնազանդությանը, խստասիրտ, ընդդիմաստվոր բարքերով, փարավոնյան անսանձ ծպիրհ գորքին, որն իր վաշտ վաշտ գնդերով, բազմաթիվ կառքերով, սպառազեն այրուձիու նիզակներով և անթիվ զինավառ երիվարներով, ջրերի մեջ կորավ: Քանգի չափավոր ձևով ոռոգումը շատ պիտանի է բոլոր բույսերի սերմերին, իսկ հորդառատ և անչափ [ջուրը] նկատմ է, ապակալում և ոչնչացնում, իսկ եթե շատ քարձրանա, ողողում և անհիշատակ բնաջնջում է: Նույն ձևով լույսը ցանկալի է մեր աչքերին, սակայն, երբ չափազանց ջերմության է հաս-

³⁷² Մադմ., ԿԷ, 10:

³⁷³ Մադմ., Դ, 2:

³⁷⁴ Բ. Օր., ԼԲ, 22:

նում, վնասում է, ինչպես երբայական³⁷⁵ ազգը, որը հակառակ կանգնելով Մովսեսին, այրվեց Աստուծո թարկությամբ:

569. Իսկ ցամաք երկիրը մեր բնակավայրն է և մեր կյանքի ամեն օգուտ ու սընունդը նրանից է և նրա վրա է [անում] և մեր աճման սնունդը, ինչպես կաթը մորից, գալիս է նրանից: Այդ պատճառով մեր խնամակալը՝ երկիրը պայթեց, պատռվեց, բացեց իր խորքերը և սուզեց միանգամայն, կենդանի կող տվեց, դժոխք ուղարկեց դև-տացիներին, որոնք համարձակվեցին ծաղրել և արհամարհել Աստուծո ընտրյալ և սիրելի Մովսեսին:

[Քրիստոսի առատ մարդասիրությունը մեղավորներին երկնքի արքայություն հրավիրելու մասին]

570. Այդ ժամանակ այսպես է եղել, իսկ արդ Աստված մարդկանց մոտ առաքեց իր Որդուն, որը եկավ շրջեց աշխարհում և առաքեց իր առաքյալներին ամբողջ երկիրը, իսկ այս երանելիները հասան ձեզ մոտ, ոչ միայն լույս խոսքեր, այլև հրաշալի նշաններ ձեզ ցույց տվեցին ձեր պատուհասների միջոցով:

571. Իսկ ովքեր անգոսնեցին Աստուծո ծառայ Մովսեսին, նման պատուհասի արժանի եղան և ովքեր համարձակվեցին Աստվածորդու դեմ հակառակվել, ինչպիսի՝ պատժի ու պատուհասի արժանի են լինելու: Քանզի նրանք, որ երկրավոր օրենսդրից հրաժարվեցին, այսպիսի թարկության պատահեցին, իսկ ովքեր երկնավորից հրաժարվեցին, որչա՞սի առավել տանջանքների են հանդիպելու: Տե՛ր Աստվածորդին առաքված էր Հորից, երբ իր առաքյալներին՝ սիրելիներին առաքեց ամբողջ երկրին և առաքիտով դատավճիռը տվեց ու հաստատեց ասելով. «Ով որ ձեզ ընդունի, ինձ կընդունի, և ով ինձ կընդունի, կընդունի իմ Հորը»³⁷⁶:

572. Արդ, թեպետ երեկ՝ դուք սպանեցիք նրանց, սակայն Աստուծո համար նրանք և այժմ կենդանի են ու հավիտյան կենդանի են լինելու: Արդ նրանց թարեխոտությամբ դուք հաշտվելու եք Աստուծո հետ, ըստ ձեր այս առաքյալներին առաքելակից մեծ Պողոսի խրատի, որն ասում է, թե «Մեր միջոցով հաշտվելու եք Աստուծո հետ, նրա Որդու մահվամբ»³⁷⁷, քանզի Աստուծո Որդին մեռավ և ապրեց, նույնպես և նրա սիր-

ելի վկաները կենդանի են և ձեզ համար թարեխոտ:

573. Աստուծո Որդին ինքը ձեզ քարոզ ավետեց և ինքը ձեզ ուրախարար պատգամների մատուցեց է: Նա ինքը ձեզ արքայության հրավիրակ է և իր թարիքների պաշտոնյա: Նա բազուկները վեր բարձրացնելով երկրի կենտրոնն է անցնում և պարզևատու լինում իր արժանիներին: Նա ինքը ահարկու է և պատժում է նրանց, որ չեն ճանաչում նրան: Նա ինքը գտնող է նրանց, որ կորցրել են իր թարիքները: Նա ինքը առաջնորդ է մոլորվածների, որոնք մոլորվել են նրա ճանապարհներից: Նա ինքը նավահանգիստ է նրանց, որոնց ձեզ նման մեղքերի ամբարշտության ալիքը պաշարել է: Նա ինքը գերությունից փրկող է նրանց, որոնք մեղքերով գերված են ձեզ նման: Նա ինքը բժիշկ է վիրավորների, որոնք ձեզ նման վիրավորված են ամբարշտությամբ: Նա օգնական է այնպիսիներին, որ նրան ճանաչելու օգտակարությունից զուրկ են: Ինքը հույս է իրեն հուսացողներին, մշտնջենավոր, անկետ, անսպառ, անպատում, անվախճան արքայության մեջ: Քաղցրությամբ է նայում իր արարածներին և իր գթությամբ կերակրում չարերին ու թարիքներին, այլև ամենքին խրատում է, որպեսզի արժանի լինեն մերձեցալու աստվածության կոչման որդեգրությանը³⁷⁸:

574. Այլ ձեզ թող հայտնի լինի, որ այս այսպես է: Մարդասերն Աստված կամենում է, որ ձեզ իրեն ժառանգորդներ դարձնի: Այն ժամանակ մինչդեռ դուք չգիտեիք Աստուծուն, ծառայում էիք նրանց, որոնք ի բնե Աստված չէին, իսկ այժմ ճանաչեցիք Աստուծուն, մանավանդ, թե Աստված էլ ճանաչեց ձեզ, որ մոլորված էիք դեպի տկար արարածները և սնոտի պաշտամունքը, հնազանդվելով մեղքերի ծառայությանը: Սակայն այժմ ազատված եք այդ անօգուտ լծի ծառայությունից, ստրկությունից [դառնալով] տե՛ր մեր Հիսուս Քրիստոսին, Աստուծո Որդուն:

575. Զգույշ եղեք, որ չգրկվեք խոստացվածից, քանզի եթե չկարողացան փրկվել նրանք, որ երկրավոր հրամանատուից հրաժարվեցին, որչա՞սի ևս մենք [չենք փրկվելու], եթե թիկունք դարձնենք երկնավորին: Նրա ձայնը շարժեց երկիրը այն ժամանակ և այժմ էլ խոստանում է ասելով «դարձյալ մյուս անգամ շարժելու եմ ոչ միայն երկիրը, այլև երկինքը»³⁷⁹: Իսկ որ ասվում է «մյուս անգամ ևս» հայտնվում է իրերի

³⁷⁵ Ռ. Թոմսոնը թարգմանում է եզիպտացիներ, Teaching, էջ 187:

³⁷⁶ Մատթ., Ժ, 40:

³⁷⁷ Բ. Կորնթ., Ե, 18:

³⁷⁸ Հմմտ. Ագաթ., 9:

³⁷⁹ Անգ., Բ, 7:

շարժվելը, որպես եղած (ստեղծված) իրերի փոփոխում, քանզի այն, որ անշարժ է, հաստատուն է մնալու:

576. Ուստի դուք ձեր սրտերում հնազանդվեցեք անշարժ թագավորությանը և կատանաք շնորհները, որով պաշտելու եք Աստծուն հոժարությամբ: Քանզի Աստված լափող հուր է, որը կայրի ձեր մեղքերը և կարբացնի ձեր սրտերը, ինչպես ճարտար արվեստի կոանագործ արծաթագործների փորձության հաղոցներում գտվում է ժանգը մաքուր մասից: Ինչ որ գտվում է, մաքուր է և պատվական, իսկ ինչ չի գտվում, այրվում է և վառվում, ինչպես գիտողն (մարգարեն) ասում է, թե «Խրաչելի լույսը դառնալու է հուր և սրբելու է նրան բորբոքված բոցի մեջ»³⁸⁰: Անօրենությունները խոտի նման է դարձնելու, այսպես է ասում, թե «վառվելու է նրա շուրջը և ուտելու է նրան իբրև խոտ: Այդ օրը լեռները, բլուրները և անտառները խորտակվելու են և սպառելու են շնչից մինչև մարմինը, իսկ ով ապրի, լինելու է նրա նման, որը բորբոքված բոցից է փրկված, իսկ ովքեր նրանցից մնալու են, ասում է, թվով [հաշված] են լինելու»³⁸¹:

[Վաղափուլ աշտարակի շինությունը և լեզուների բաժանումը]

577. Արդ այն առաջին ժամանակներում, ջրհեղեղից հետո, երբ մարդիկ բազմացան երկրի երեսին, վայելում էին Աստծո խնամքի պարարտությունը և հովաքան ու խոտվություն մտահոգացան ինքնամոռացության մեջ հիմարացած: Հավաքվելով որոշ վայրում խորհուրդ արեցին, սնոտի խորհուրդ՝ մեհյանների պաշտամունքի համար շինել բարձր անհասանելի աշտարակ և այն կոթողեցին Սինեար դաշտում, Ասորեստան երկրում: Արդ շինեցին շենքը դեռի պաշտամունքի համար իրենց անձերին կապելով մեհենաշեն անունը և այն կտակեցին իրենց որդիներին: Հոխորտալով, հպարտանալով գործի անցան և ջանասիրաբար աշխատեցին անօրենության կավագործությամբ, քանզի այն անմիտ առաջին ցեղը կամենում էր չարության պաշար թողնել իրենցից հետո եկող սերունդներին:

578. Տեք Աստված նայելով նրանց պակասամտությանը, շփոթեցրեց ու խմեցրեց նրանց տարբեր լեզուների բաժանման խառնակությունը: Այնտեղ նույն վայրում նրանց իրար խառնեց, ուստի և այն տեղը բաբելոնյան խառնակություն անունը ծա-

ռանգեց: Նրանք ցրվելով իրար մոտից մեկնեցին, այնուհետև այրն իր ընկերոջ լեզուն չէր հասկանում: Այսպես միմյանցից բաժանվելով անջատվեցին, նրանց գործը լըքվեց և այն, որ սկզբում կատարել էին, իրենք քանդեցին: Լինելով արբեցած, յուրաքանչյուրը տարբեր լեզու էր խոսում, տվորելով ամենաստեղծ Արարչից: Նրանք խառնվեցին ու ցրվեցին, բաժանվելով միմյանցից:

579. Եվ ահագին հուրը՝ Աստուծո Հոգու հողմախառն շոգու հետ, որ [ընդհանրապես] տվոր է մարդկանց ողիղ ճանապարհի վրա հաստատել և զրավատակ անապարհներից ետ պահել, ողիղ դեպի արդարություն և ամենքին հաստատել, ապա այն հուրը ընկավ ի վերուստ, կտրեց աշտարակը վերից վայր, փլուզեց, փշրեց և դաշտերի մեջ տապաստ ու ցիրուցան դարձրեց: Արդ, երբ նրանց այս նորացույց ամբարշտությունը խափանվեց, նրանք սփռվեցին երկրի վրա, ըստ Աստուծո կամքի, յուրաքանչյուրը իր մասում: Յոթանասուններկու մահապետներ տարբեր լեզուների [պետեր] դարձան, բաժանվեցին երկրում, յուրաքանչյուրը հաստատվելով իր սահմաններում:

580. Բայց մեկը, երբ եբրայական (հեբրայական) ազգի նախնին էր, խորհրդի չմտավ շինելու վաղափուլ [աշտարակը] և ոչ էլ կցվեց արագավերին, քանզի այդպիսին էր խորհուրդը: Այդ պատճառով նա պահպանեց իր լեզուն: Նա իր զավակներով հանդերձ առաջինը ծանոթացավ Արարչին, ինչպես սկզբում պատմել ենք, աստվածապաշտությունը հանձն առավ և անվանվեցին Աստուծո սեփական ժողովուրդը: Նրանից ծագեցին աստվածախոս մարգարեները «Նրանից է և Քրիստոսը, ըստ մարմնի, որ ամենքից վեր է և Աստված նրան օրհնել է հավիտյան»³⁸², նրանից են և շնորհված նորապարզ կտակարանների աշակերտները՝ ավետարանիչները, որոնք վկաներն են նրա գործության, գործերի, ճշանների և հրաշքների, որ կատարվեցին նրա գալստյան ժամանակ: Նրանք շնորհներ մատակարարեցին և Հոգու կենդանության շունչը իրենց բերանն առնելով, հրդեհեցին, սրբեցին տիեզերքի աղտը, գլորումից բարձրացրին ամբողջ երկրի ընկածներին: Նրանք տիեզերքի անօրենությունները տապալեցին, այրեցին, մաշեցին ըստ բարձրաբերձ աշտարակի օրինակի, որի մասին պատմեցինք:

581. Արդ, բարձրաբերձ և վաղափուլ աշտարակի փոխարեն ճշմարտության խաչը

³⁸⁰ Ես., Ժ, 17:

³⁸¹ Ես., Ժ, 16—19:

³⁸² Հովմ., Թ, 5:

կանգնեցվեց, որի գործությունը մշտնջենական է և նրա փառքն է Աստված: Ինչպես գիտողն (Մարգարեն) է ասում «Քեզ Տեր հայտնվելու է և նրա փառքը քեզ է ծածկելու, թագավորները գալու են քո լույսին, և հեթանոսները՝ քո լույսի ծագելուն»³⁸³:

[Քրիստոսի առաքյալների և սուրբ վկաների հավատքի պնդությունը և նույն ճշմարիտ հավատքի մեջ հաստատելու հորդորը: Քրիստոսի կատարելը Հոր կամքը՝ մարդկային ազգի փրկությունը և սրբերին Աստուծո որդի լինելու իշխանություն տալը]

582. Ահա թագավորյալները, որոնք պարծեցան խաչեցյալ փրկչով և նրա աստվածության վկաներն են: «Նրանք մեռան Քրիստոսի հետ, նրա հետ էլ թագավորում են»³⁸⁴, քանզի մահվան մատնվեցին հանուն Աստուծո, որպեսզի Հիսուսի կյանքն էլ ահավասիկ հայտնվի Քրիստոսի սիրելիների մահկանացու մարմիններում: Նրանք հայտնապես մեռած են, սակայն ծածկապես կենդանի, քարոզում են հայտնապես իրենց կենդանությունը և նրանք կենդանությունն են մատուցում ըմպելու ձեզ, որ մեռած եք ձեր մեղքերի մեջ:

583. Աստված ձեզ հայտնվեց նրանց ուկորների մեջ, քանզի նրանք իրենց վրա առան չարչարանքների լույսը և Քրիստոսի նույն չարչարանքներով Փրկչի համբերությունը իրենց անձերի վրա արտացոլեցին, լուսավորելու համար խավարը, որ պատել էր ձեր հոգիները: Ինչպես ասում է գիտողը (մարգարեն), թե «խավարը ծածկեց երկիրը և մառախուղը պատել է հեթանոսներին»³⁸⁵: Ահա արդարև խավար և մառախուղ է պատել ձեր հոգիների հեթանոսությունը, տգետ սովորություններով, ինչպես մոլորության աշտարակը, ուր մարդկային ցեղերը անօրենության պաշտամունքը հղացան, Արարչի փոխարեն պաշտելով անշունչ ու շնչավոր արարածներին:

584. Քանզի թեպետ և իրենց խորհուրդներում անօրենություն հղացան աշտարակագործ կորուսիչ պաշտամունքով, որի համար և երկրում ցրվեցին լեզուները խառնելով, այսուհանդերձ նույնը չթողեցին, ինչպես ասում է գիտողը, նույն սաղմոսարանի մեջ, թե «Ահավասիկ անօրենություն երկնեցին, ցավեր հղացան և ծնեցին անօրենություն»³⁸⁶: Քանզի աշտարակի քանդվելուց և յուրաքանչյուրն իր անօրենության

գործերը թողնելուց հետո ձեռագործ [պատկերներ] պատրաստեցին, որոնց երկրպագում էին, ինչպես և մյուս գիտողը ասում է. «Փայտին ասացին՝ դու իմ հայրն ես, և քարին ասացին, թե դու ես մեզ ծնել, ինձ թիկունք դարձրին և ոչ իրենց երեսները»³⁸⁷:

585. Այդ պատճառով փայտի փոխարեն, որին երկրպագում էին, իր խաչը կանգնեցրեց, որպեսզի լույսի ճառագայթներ արձակի ամենայն արարածների վրա, որոնք մատած էին խավարի և մահու սովերի մեջ: Նա այրելու է անպիտաններին, ըստ մարգարեի խոսքի «Իսրայելի լույսը դառնալու է հուր և սրբելու է նրան բորբոքված բոցով»³⁸⁸: Իսկ աշտարակը հուզեց Արարչի արտմտությունը, բարկությունը և ցրեց նրանց ու խառնեց նրանց լեզուները: Իսկ խաչից ողորմություն հորդեց Ադամի որդիների ցրված ցեղերին հավաքելու համար: Հնոսի, սնոսի քառապաշտության փոխարեն, վեմի մեծ [ամրացրեց] իր վկաների հավատը, որպեսզի անշարժ լինեն և հաստատուն:

586. Եվ մենք կկառուցենք ձեզ հետ մեկտեղ առաքյալների և մարգարեների հավատքի հաստատության վրա: Ընդունեք Հոգու շնորհների հուրը: Նա, որ այրեց և քանդեց մոլորության աշտարակը, ինքն էլ մեզ կվերակառուցի հավատքի հաստատության հիմքի վրա և մեզ միաբանության է տանելու իր խաչով: Նա մեզ կտա Հոգու հուրը, որով մեղքերն այրվելու են և արդարությունը լուսավորելու է խաչի միջոցով, որի վրա Տերը կախվեց, որին [վկայել են] մարտիրոսները, թագավորները և Քրիստոսի հետ թագավորյալները և որի միջոցով դուք հաշտվելու եք Աստուծո հետ նրա Որդու մահվամբ:

587. Դրա համար Աստվածորդին խոնարհվեց, որպեսզի մարդկային մարմին առնի, խոնարհվի մինչև մահու անարգությունը, մինչև անգամ թաղումը, արժանիներին Աստվածությանը մեծանկից դարձնի իր մարդասիրությամբ, որոնց եղբայր անվանեց իր անսահման սիրով, որով սիրեց մարդկանց և որ ինքը լինի անդրանիկ բազում եղբայրների մեջ: Իր մարդասիրության պատճառով այսպես տվեց դատավճիռ, ասում է ինքը Աստվածորդին, թե «սըրանք են իմ քույրերը և եղբայրները, որոնք կատարում են իմ Հոր կամքը, որ երկնքում է»³⁸⁹, քանզի Որդին գալով, կատարեց Հոր կամքը:

³⁸³ Ես., Կ. 2-4:

³⁸⁴ Բ. Տիմ., Բ. 12:

³⁸⁵ Ես., Կ. 2:

³⁸⁶ Սաղմ., Է. 15:

³⁸⁷ Երեմ., Բ. 27:

³⁸⁸ Ես., Ժ. 17:

³⁸⁹ Մատթ., ԺԲ, 50. Հմտ. Մարկ. Գ, 34-35:

588. Եվ ինչ է Հոր կամքը, եթե ոչ կրկին արքայության մեջ ընդունել մարդկանց մերժված որդիներին և մահվան ներքև ընկածները կենդանության կանգնեցնել և իր Հոր կամարարներին, որի միածին Որդին ինքն է բնությանը, շնորհների որդիներ դարձնի: Այդ պատճառով ինքը գործությունների Տերը իջավ մարդկային կարգի տկարությանը, որպեսզի նույն տկարությանը տկարացյալներին հասցնի Աստվածության կարգի փառքի գործությանը և արժանի դարձնի որդեգրության շնորհին:

589. Արդ ինքը կամովին իջավ, որպեսզի սիրեցյալներին խառնի Աստվածությանը: Նրանք, որ արժանի սիրով Աստվածային սիրո պատճենը դարձան, այսպիսիներին իր եղբայրներն անվանեց: Իր հայրական իմաստության բնական սերը ուսուցանեց նրանց, գորգորեց, հորդորեց, ջերմացրեց նրանց և տվեց իշխանություն Աստուծո սուրբ որդիները լինելու, քանի որ հավատացին նրա անվանը³⁹⁰: Ցույց տվեց նրանց շնորհների Հորը՝ իր ծնողին և նրանց տվորեցրեց հայր կոչել նրան և իր Հոր բարերարությունը ցույց տվեց, որպեսզի հայրաբարո բարերարությանը արժանի լինեն ճշմարիտ Որդու եղբայր կոչվելու: Նրանց տարավ Որդին և ներկայացրեց Հորը, թե «հավասար ես և իմ մանկունքը, որ տվեց ինձ Հայրը»³⁹¹: Դարձյալ խոսեց Հորը և ասաց, թե «Բո անունը հայտնելու եմ իմ

եղբայրներին և ժողովուրդներին մեջ օրհնելու եմ քեզ»³⁹²: Այնպես ինչպես աշակերտներին ասում էր, «ամեն ինչ, որ ինձ ասաց իմ Հայրը, ցույց տվեցի ձեզ, քանզի ձեզ ես գիտեմ, որ իմ բարեկամներն եք»³⁹³:

590. Աստուծո ճշմարիտ որդին իր Աստվածության կամարարներին դարձրեց իր ճշմարիտ վկաները և խորհրդակիցները, որոնք խորացան նրա սիրո մեջ և նրա պատվիրանները պահեցին: Նա այնքան վերացրեց ու բարձրացրեց նրանց իր Աստվածությանը, մինչև որ Հորը գոչեց, թե «այսուհետև սրանք այս աշխարհից չեն, ինչպես և ես չեմ այս աշխարհից»³⁹⁴, «և ես աղաչելու եմ Հորը, որպեսզի բարեխոս սուրբ Հոգուն առաքի ձեզ մոտ, որպես առհավատչյալ և նա ձեզ խառնելու է միմյան հավիտյան, սակայն նրան այս աշխարհը չի տեսնի ու չի ճանաչի»³⁹⁵: Արդ նախ նրանց դարձրեց իր Աստվածության տաճար երկրում և Սուրբ Հոգու օթևանաց տունը: «Ես և իմ Հայրը, ասում է, գալու ենք և ձեզ մոտ օթևանելու»³⁹⁶: Նա նրանցից պատրաստեց Հոր սիրո գործության մեծության ու խորհրդի գանձանակ և նախքան աշխարհը ճանաչվեց նրանցից:

Թարգմ. Ա. ՏԵՐ-ՂԵՎՈՆԴՅԱՆ

³⁹⁰ Հմմտ. Յովհ., Ա, 12:

³⁹¹ Ես., Բ, 18:

³⁹² Սաղմ., ԻԱ, 23:

³⁹³ Հմմտ. Յովհ., ԺԵ, 14—15:

³⁹⁴ Յովհ., ԺԵ, 16:

³⁹⁵ Յովհ., ԺԴ, 16:

³⁹⁶ Յովհ., ԺԴ, 23:

